

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

RPO- 691484- I/II/NC

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, dnia 3. X. 2012

Pan Donald Tusk

Prezes Rady Ministrów

Szanowny Panie Premierze,

Dnia 11 lipca 2012 r. Trybunał Konstytucyjny stwierdził niezgodność z Konstytucją dwudziestu czterech przepisów ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o rodzinnych ogrodach działkowych (Dz. U. Nr 169, poz. 1419 z późn. zm., zwanej dalej ustawą o rod). Zasadnicza część ustawy regulującej materię ogrodnictwa działkowego w Polsce straci moc obowiązującą z upływem osiemnastu miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej (wyrok, sygn. akt K 8/10, został ogłoszony dnia 20 lipca 2012 r. w Dz. U. poz. 837). Skutkiem przywołanego orzeczenia będzie między innymi utrata osobowości prawnej przez Polski Związek Działkowców (zwany dalej PZD) oraz wygaśnięcie praw PZD do gruntów obecnie zajmowanych przez rodzinne ogrody działkowe. Oznacza to, że jeżeli przed wejściem w życie wyroku nie dojdzie do gruntownej nowelizacji istniejącej ustawy o rod lub do przyjęcia nowego aktu prawnego regulującego opisaną materię, może dojść do likwidacji ogrodów działkowych w Polsce.

W zgodnej opinii Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, Prokuratora Generalnego oraz Rzecznika Praw Obywatelskich, ustawa o rod zawierała przepisy, których konstytucyjność budziła poważne zastrzeżenia. Trybunał Konstytucyjny, podzielając wątpliwości wnioskodawcy oraz organów publicznych, które zgłosiły swoje stanowiska w sprawie wskazał, że część przepisów zakwestionowanej ustawy stoi w sprzeczności z podstawowymi wartościami, które legły u podstaw demokratycznego państwa prawnego. Utworzenie w drodze ustawy organizacji społecznej, która w praktyce otrzymała gwarancję wyłączności na zrzeszanie osób chcących zajmować się ogrodnictwem działkowym stanowiło naruszenie konstytucyjnej wolności zrzeszania się

oraz zasady równości. Opisane ograniczenie w korzystaniu z konstytucyjnych wolności i praw nie znajdowało zaś żadnego uzasadnienia w innych konstytucyjnie chronionych wartościach. Trudno bowiem znaleźć przekonujące wyjaśnienie dla ustawowego wykluczenia istnienia innych, konkurencyjnych względem PZD, organizacji zrzeszających osoby uprawiające ogródki działkowe. Wątpliwości budziło także przyznanie interesom działkowców bezwzględnego pierwszeństwa w przypadku konfliktu z interesami innych grup społecznych, społeczności lokalnej czy właścicieli nieruchomości zajmowanych przez ogrody działkowe.

Należy jednak podkreślić, że podobnych wątpliwości nigdy nie budziła sama idea ogrodnictwa działkowego. Trybunał Konstytucyjny przychylił się do stanowiska Rzecznika Praw Obywatelskich, który w swoim stanowisku zwrócił uwagę, że ogrody działkowe, szczególnie w polskiej rzeczywistości, spełniają trudną do przecenienia rolę. Umożliwiają rekreację na świeżym powietrzu, zapewniają kontakt z naturą. Korzystanie z nich nie wymaga wnoszenia wygórowanych opłat, przez co są one dostępne także dla mniej zamożnych rodzin, które nie mogą sobie pozwolić na zakup działki poza miastem. Należy podkreślić, że działki spełniają również funkcje socjalne, zapewniają użytkownikom dostęp do tanich warzyw i owoców czy możliwość zorganizowania wakacji poza domem tym rodzinom, które nie mogą sobie pozwolić na dalsze wyjazdy. Szczególnie istotna jest rola, jaką ogrody działkowe odgrywają w życiu osób starszych. Działki zapewniają im zajęcie, stały kontakt z grupą osób o podobnych zainteresowaniach w różnym wieku, aktywność fizyczną która pozwala im na dłuższe zachowanie zdrowia i dobrego samopoczucia. Osoby starsze w polskich miastach niestety rzadko mają możliwość powszechnego korzystania z innych form rekreacji. Przez trudną sytuację finansową ograniczenia wynikające ze stanu zdrowia, a także uprzedzenia społeczne są bardzo często ofiarami wykluczenia.

Rok 2012 r. został na obszarze Unii Europejskiej ogłoszony Europejskim Rokiem Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej. Celem programu jest między innymi zwrócenie uwagi na problemy osób starszych oraz zachęcenie ich do większej aktywności i udziału w życiu społecznym. Realizacja zamierzonego celu wymaga jednak odnalezienia i wsparcia tych przedsięwzięć, które już teraz są szczególnie istotne dla osób starszych. W Polsce niewątpliwie należą do nich ogrody działkowe.

Funkcjonowanie ogrodów działkowych nie stanowi obciążenia dla budżetu jednostek samorządu terytorialnego, nie wymaga także nakładów organizacyjnych. Zapewnienie realizacji celów ogrodnictwa działkowego przy użyciu innych środków byłoby zaś kosztowne i wymagałoby większego zaangażowania władz publicznych. Z opisanych względów utrzymanie możliwości korzystania z ogrodów działkowych na zasadach zbliżonych do obecnych, wydaje się być uzasadnione. Wymaga jednak podjęcia działań zmierzających do uregulowania opisanej materii w nowelizacji ustawy o rodzinnych ogrodach działkowych lub w nowym akcie prawnym.

W uzasadnieniu wyroku, Trybunał Konstytucyjny precyzyjnie wskazał obszary, w których ustawa o rod nie spełnia wymogów konstytucyjnych. Należy do nich przyznanie PZD przywilejów niedostępnych dla innych zrzeszeń działkowców, nieproporcjonalne ograniczenie prawa własności właścicieli gruntów zajmowanych przez rodzinne ogrody działkowe oraz niewłaściwe unormowanie stosunków pomiędzy PZD a zrzeszonymi w nim działkowcami. Trybunał zwrócił także uwagę na konieczność uregulowania kwestii nadzoru nad zrzeszeniami działkowców.

Należy podkreślić, że ustanowienie nowych regulacji, które będą w całości zgodne z Konstytucją a jednocześnie będą w odpowiedni sposób zabezpieczały interesy działkowców wymaga pogłębionych analiz oraz szerokich konsultacji społecznych. Stworzenie nowych przepisów będzie zatem czasochłonne. Tymczasem, aby zapobiec nieodwracalnemu skutkom utraty prawa działkowców do terenów zajmowanych obecnie przez rodzinne ogrody działkowe, nowe regulacje muszą wejść w życie przed dniem utraty mocy obowiązującej przez uznane za niekonstytucyjne przepisy ustawy o rod. Należy także podkreślić, że podjęcie działań zmierzających do ustalenia nowej podstawy prawnej funkcjonowania ogrodów działkowych będzie z pewnością pozytywnie przyjęte przez działkowców, którzy obecnie niepokoją się o przyszłość swoich działek.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001, Nr 14, poz. 147 z późn. zm.), zwracam się do Pana Premiera z uprzejmą prośbą o udzielenie informacji na temat podjętych przez Radę Ministrów działań mających na celu wykonanie przywołanego powyżej wyroku Trybunału Konstytucyjnego oraz uregulowanie sytuacji prawnej polskich działkowców.

Łęgorz, wyrosły szczeniaku
Zena Jijou